

Rezime izvještaja guvernera – septembar 2020.

U Izvještaju guvernera za septembar 2020. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2020. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u septembru realizovane su u skladu sa planiranim obavezama, utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2020. godinu.

Prema konačnim podacima MONSTAT-a realna stopa rasta BDP-a Crne Gore u 2019. godini, iznosi 4,1%. U prvom kvartalu 2020. godine, prema preliminarnim podacima Monstata ostvaren je realni rast od 2,7%, a u drugom pad od 20,2% u odnosu na isti kvartal prethodne godine.

Potrošačke cijene su u septembru 2020. godine u odnosu na prethodni mjesec veće za 0,7%, a u odnosu na septembar prethodne godine za 0,1%.

Industrijska proizvodnja je u prvih devet mjeseci 2020. godine u odnosu na isti period prethodne godine zabilježila pad od 1,5%. Pad proizvodnje je ostvaren u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom (-7,2%), dok je u sektoru vađenja ruda i kamena i sektoru prerađivačke industrije ostvaren rast od 8,1% i 0,5% respektivno.

Broj dolazaka turista prema preliminarnim podacima, u kolektivnom smještaju, u prvih devet mjeseci 2020. godine iznosio je 240.395 što je za 77,7% manje u odnosu na isti period prethodne godine. Ukupno je ostvareno 848.372 noćenja, što je za 79,7% manje nego u istom periodu 2019. godine.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, prevoz putnika u prvih devet mjeseci 2020. godine, u odnosu na isti period prethodne godine, kao posljedica pandemije COVID-19, bilježi značajan pad u svim vidovima saobraćaja: u željezničkom za 51,7%, drumskom za 63,4% i prevozu putnika na aerodromima 80,4%.

U šumarstvu je u prvih devet mjeseci 2020. godine proizvedeno ukupno 200.250m³ šumskih sortimenata, što je za 10,7% više nego u istom periodu 2019. godine. Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, građevinarstvo je u prvih devet

mjeseci 2020. godine zabilježilo pad vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 7,9% i pad efektivnih časova rada od 3,8% u odnosu na isti period 2019. godine.

Prosječan broj zaposlenih u septembru 2020. godine iznosio je 168.778 lica, što je za 2% manje u odnosu na prethodni mjesec, i za 17,9% u odnosu na septembar 2019. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u septembru 2020. godine iznosio 43.383 što predstavlja rast od 0,7% u odnosu na prethodni mjesec, i rast od 28,8% u odnosu na isti mjesec prethodne godine.

Ukupan broj privrednih subjekata koji se u Centralnom registru privrednih subjekata vode kao aktivni, a koji u Centralnom registru transakcionih računa imaju aktivne račune na 30. 09. 2020. godine, bio je 49.476 od kojih je 14.948 ili 30,2% bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih privrednih subjekata je veći za 0,5%, dok je u poređenju sa istim mjesecom 2019. godine rast iznosio 5,6%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa privrednih subjekata je na kraju septembra 2020. godine iznosio 676,4 milion eura, i bio je veći za 3% na mjesečnom nivou, a na godišnjem nivou 4,2%.

Od ukupnog broja blokiranih privrednih subjekata na dan 30. 09. 2020. godine (14.948) u neprekidnoj blokadi do 365 dana bilo je 1.844 privrednih subjekata čija blokada je iznosila 52.561.407,62 eura što čini 7,8% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata, dok je u neprekidnoj blokadi duže od 365 dana bilo 13.104 privrednih subjekata sa iznosom blokade od 623.849.808,51 euro, što čini 92,2% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata.

Koncentracija duga na dan 30. 09. 2020. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih blokiranih privrednih subjekata (0,07% ukupno evidentiranih blokiranih privrednih subjekata), odnosilo 21,4% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 blokiranih privrednih subjekata (0,3% ukupno blokiranih privrednih subjekata) učestvovalo je sa 42,5% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Ukupna aktiva banaka na kraju septembra 2020. iznosila je 4,59 mlrd. eura, što predstavlja rast na godišnjem nivou za 2,6 miliona eura, ili 0,1%. U strukturi aktive dominantno mjesto zauzimali su krediti, koji su na na kraju septembra 2020. godine iznosili 3,21 mlrd. eura i ostvarili su pad od 0,8% u odnosu na prethodni mjesec, dok su se u odnosu na septembar prethodne godine povećali za 5,7%. U septembru 2020. godine banke su odobrile ukupno 87,8 miliona eura novih kredita, što je za 53,5% više nego u prethodnom mjesecu, odnosno za 3,4% više nego u septembru 2019. godine.

U strukturi pasive, dominantno učešće od 71,9% zauzimali su depoziti. Depoziti u bankama u septembru 2020. godine iznosili su 3,3 mlrd. eura, i zabilježili su mjesečni pad od 0,3%, dok u odnosu na septembar 2019. godine bilježe pad od 6,1%. Ukupan kapital banaka na kraju septembra 2020. godine iznosio je 618,9 miliona eura, i manji je u odnosu na prethodni mjesec za 0,5%, dok je u odnosu na isti period prethodne godine veći za 4,2%.

Krediti banaka koji kasne sa naplatom preko 30 dana (bez kamata i vremenskih razgraničenja) u septembru 2020. godine iznosili su 188 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec zabilježili su pad od 2,5%, dok u odnosu na septembar 2019. godine bilježe rast od 37,8%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju septembra 2020. godine iznosili su 180 miliona eura i činili su 5,6% ukupnih kredita. U odnosu na prethodni mjesec, nekvalitetni krediti banaka zabilježili su rast od 12,5%, dok su na godišnjem nivou bili veći za 27%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju septembra 2020. godine iznosila je 5,86%, i bila je za 0,01 p.p. niža u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj septembra 2019. godine zabilježila pad od 0,31 p.p. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u septembru 2020. godine iznosila je 5,39%, što predstavlja pad od 0,63 p.p. na mjesečnom nivou i pad od 0,94 p.p. u odnosu na septembar 2019. godine. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa iznosila je 0,40% na kraju septembra 2020. godine i bila je na istom nivou kao na kraju prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj septembra 2019. godine ostvarila pad od 0,03 p.p.

Obavezna rezerva banaka iznosila je 178,5 miliona eura na kraju septembra 2020. godine, i bilježi rast od 797,2 hiljade eura ili 0,4% na mjesečnom nivou, dok je u odnosu na isti period prethodne godine manja za 79,6 miliona eura ili 30,8%. Tokom septembra 2020. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 51,2%, dok je na računu Centralne banke u inostranstvu izdvojeno 48,8%.

Bruto premija osiguranja je iznosila 71,6 miliona eura za devet mjeseci 2020. godine. U njenoj strukturi dominiraju premije neživotnog osiguranja (79,9%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (20,1%).

Za prvih devet mjeseci 2020. godine na Montenegroberzi ostvaren je promet od 21,3 miliona eura kroz 1.419 transakcija. Ostvareni promet bio je za 92,7% manji u odnosu na isti period prethodne godine, kada je kroz 2.058 transakcija ostvaren promet od 290,6 miliona eura. Tržišna kapitalizacija na dan 30. 09. 2020. godine iznosila je 3.309,9 miliona eura, i na mjesečnom nivou bilježi pad od 0,8%, dok na godišnjem nivou bilježi pad od 3,9%. Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju septembra 2020. godine bila 9.880,81 indeksni poen, bilježi pad od 0,1% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok na godišnjem nivou bilježi pad od 11,8%. Indeks MNSE10 iznosio je 655,94 indeksnih poena i bilježi pad od 0,6% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok na godišnjem nivou bilježi pad od 18%.

Izvorni prihodi budžeta za period januar-septembar 2020. godine, prema preliminarnim podacima Ministarstva finansija, iznosili su 1,17 mlrd. eura i bili su niži od planiranih za 5%, a u odnosu na devet mjeseci prethodne godine za 12,9%. Budžetski rashodi iznosili su 1,5 mlrd. eura i bili su viši za 8,9% u odnosu na isti period 2019. godine, a u poređenju sa planiranim za 1,2%. Budžetski deficit iznosio je 333,6 miliona eura ili 7,2% procijenjenog godišnjeg BDP-a¹.

Na kraju septembra 2020. godine, državni dug (bruto) je iznosio 3.660 miliona eura ili 79,5% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug se odnosilo 570,5 miliona eura ili 12,4% BDP-a, a na spoljni dug 3.089,8 miliona eura ili 67,1% BDP-a. Neto državni dug iznosio je 73,6% BDP-a.

U septembru su nastavljene aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. U okviru regionalnog projekta ESCB, u virtuelnom formatu održan je sastanak upravnog odbora projekta, te nastavljene konsultacije vezano za produžetak ovog IPA projekta. Na zahtjev Monstata, pripremljeni su podaci platnog bilansa za Aneks izvještaja o napretku.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u septembru.

---

¹ Po posljednjoj zvaničnoj prognozi Ministarstva finansija (iz jula 2020.), prema kojoj će BDP za 2020. godinu iznositi 4,607.3 miliona eura.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu.